

Monumentnummer*: 515085

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **09 oktober 2000**
Kadaster deel/nr **82985/12**

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Leiden		Leiden		Zuid-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Witte Singel	92			2311 BR	Leiden		
Witte Singel	93			2311 BR	Leiden		
Witte Singel	94			2311 BR	Leiden		
Witte Singel	95			2311 BS	Leiden		
Witte Singel	96			2311 BR	Leiden		
Witte Singel	97			2311 BS	Leiden		
Witte Singel	93 A	A		2311 BR	Leiden		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*		Appartement aanduiding		Grondperceel	
Leiden	M					2233	
Leiden	M					2230	
Leiden	M					2231	
Leiden	M	2259		A1			
Leiden	M	2259		A2			
Leiden	M					2228	
Leiden	M					2232	

Omschrijving**

Inleiding

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Blokje van zes ETAGEWONINGEN, in opdracht van Botermans gebouwd en daterend uit 1903. De woningen zijn gebouwd in een voor de periode rond de eeuwwisseling karakteristieke overgangsarchitectuur met kenmerken van zowel de neo-hollandse renaissance als de art nouveau in de detaillering. Het interieur van de woningen was oorspronkelijk ook rijk versierd met geëst glas met art nouveau decoraties, dito stucplafonds, gemarmerde lambrizingen en gehoute deuren. De voorgevel van het woonblok is gericht op de gracht van de voormalige stadswallen, de begrenzing van het beschermde stadsgezicht Leiden.

Omschrijving

Vanuit een rechthoekige plattegrond opgetrokken woonblok met drie bouwlagen onder een afgeknot schilddak met dwarskappen, die deels nog zijn gedekt met de oorspronkelijke leien in Maasdekking. De brede, symmetrische voorgevel is opgetrokken in baksteen en wordt verlevendigd door speklagen en details van gele verblendsteen, hardsteen en wit geschilderde, gepleisterde baksteen of dito kunststeen, toegepast in de in hout en kunststeen uitgevoerde balkons, erkers en loggia's. Het gaat om drie verschillende, drie-assige woningen die spiegelbeeldig identiek zijn aan de andere drie. Ze zijn alle voorzien van hardstenen plinten en vensters met roedenverdeling in de bovenramen en eveneens hardstenen onderdorpels.

De rechter woning (nr.92) heeft de entree in de linker travee. De oorspronkelijke deur staat onder een bovenlicht en een geprofileerde latei. De licht risalerende rechter gevelpartij heeft een twee bouwlagen hoge erker, waarvan de naar de voordeur gekeerde hoek is afgesloten. In deze hoek per bouwlaag een smal venster onder profiellijst en ontlastingsboogje van gele baksteen. De evenwijdig met de straat lopende vensterpartijen zijn samengesteld uit een breed middenvenster en smallere zijlichten naast gemetselde penanten, en staan onder overspannende geprofileerde lateien. Boven het venster op de begane grond tevens een ontlastingsboog van gele baksteen. De erker wordt beëindigd door een profiellijst, waarboven een balkonbalustrade met geprofileerde handlijst, wit geschilderde balusters en zware hoekbalusters van schone baksteen. Boven de entree een loggia met boogtraceringen in het in hout en kunststenen uitgevoerde balkonhek en een geprofileerde omlijsting van de bovenkant van de loggia-opening. Hierboven een ontlastingsboogje van gele baksteen. De loggia is bereikbaar via een openslaande balkondeur met bovenlicht. Boven de loggia een onder een gele, verblendstenen ontlastingsboog en geprofileerde latei staand, rechtgesloten venster. De twee gevelopeningen hier rechts van zijn oorspronkelijk beide voorzien van openslaande deuren, zolas nog is te zien bij nr. 97. De linker deuren zijn aan de onderzijde dichtgezet. De afsluitende lateien zijn als die van het venster boven de loggia en staan eveneens onder gele verblendstenen ontlastingsbogen. De geveltop is een afgeknotte puntgevel met schouderstukken, geprofileerde deklijst met klimmend keperboogfries en gemetselde, met witte "pinakels" bekroonde attiekbalustrade, wat ook de beëindiging is van de linker travee. In de geveltop staan drie vensters onder geprofileerde latei en gele ontlastingsboogjes. Het dak is een afgeknot, met leien gedekt (Maasdekking) gedekt schilddak en is onderdeel van de kap die het gehele woonblok overdekt.

De voorgevel van nr.93 is vrijwel symmetrisch en licht risalerend ten opzichte van de belendende panden. Op die van de loggia na zijn alle gevelopeningen rechtgesloten. De lateien zijn geprofileerd en wit geschilderd. Op de niet symmetrisch ingedeelde begane grond bevinden zich van links naar rechts de originele deur met getoogd driedelig raam en bovenlicht met roedenverdeling en twee vensters, waarvan de rechter onder een ontlastingsboogje van gele steen en de linker onder het balkon van een loggia. Op de eerste verdieping staat aan weerszijden van de loggia een venster onder gele ontlastingsboog. De loggia bevindt zich in een door middel van een met leien gedekt kapje met profiellijst bekroond risaliet. De balkonbalustrade is voorzien van een houten balustradehek met gebogen traceringen op een kunststenen basis met geprofileerde rand en kleine hoekconsoles aan een kunststenen kuip. De opening van de loggia wordt afgesloten door een geprofileerde hoefijzerboog. De loggia is bereikbaar via openslaande deuren onder een bovenlicht met roedenverdeling. De drie vensters op de tweede verdieping zijn identiek en staan onder een met de lateien verbonden, dunne

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

cordonlijst en een fries van siermetselwerk onder een op klampen rustende, uitkragende geprofileerde gootlijst. In een gevelsteen tussen het middenvenster van de tweede verdieping en een lucarne staat het bouwjaar 1903 vermeld. De gevel van de lucarne is opgetrokken in baksteen, heeft een kraagstuk aan weerszijden van een profiellijst, een geprofileerde latei met schouderstukken bij de aanzet van een geveltop met rondboog ontlastingsboog, geprofileerde deklijst en een pumeel. De wangen van de lucarne zijn eveneens van baksteen. Het dak is gedekt met leien (Maasdekking) en is onderdeel van de kap die het gehele woonblok overdekt.

De gevels van de woningen met de huisnummers 94 en 95 hebben een asymmetrische gevelindeling, maar vormen een symmetrisch geheel. De meeste gevelopeningen zijn rechtgesloten en staan onder geprofileerde segmentbogen. De entrees bevinden zich in een licht risalerende middenpartij. De linker travee van nr.94 heeft een ingang in een portiek. De ingang van het portiek wordt afgesloten door een open rondboog-drielicht van gele verblendsteen. De gevelpartij rechts van de entree heeft op de begane grond een driezijdige erker met schuine zijden. De vensters staan onder boogtrommels met baksteenmozaïekjes en geprofileerde, met elkaar verbonden segmentbogen. Op de geprofileerde bovenrand van de erker rusten de bakstenen balusters van de waarschijnlijk niet oorspronkelijke balustrade rondom het platte dak. Boven de erker een grote gevelopening, samengesteld uit openslaande deuren met zijlichten en een segmentboogvormig, driedelig bovenlicht met roedenverdeling. Links van dit venster een loggia, waarvan het bovenste deel van de opening wordt geaccentueerd door een geprofileerde omlijsting met kraagstukken en segmentboog. De loggia is bereikbaar via een openslaande deur met bovenlicht. De bijbehorende borstwering is van kunststeen en voorzien van gebogen traceringen en een geprofileerde deklijst. Tussen de loggia en het venster op de tweede verdieping in de zelfde travee ligt een geprofileerde, aan een lessnaardakje bevestigde houten lijst, die de kraagstukken aan weerszijden hiervan met elkaar verbindt. Het enkele venster in de linker travee en de twee vensters in het rechter geveldeel zijn evenals de bijbehorende bogen en boogtrommels te vergelijken met de erkervensters. De iets hoger opgaande rechter gevelpartij wordt bekroond door een topgevel met een smalle attiekbalustrade aan weerszijden. De top heeft een uitkragende, concaaf gewelfde aanzet van een geprofileerde deklijst, een bekroning in de vorm van een pumeel en een gepleisterd driehoekig gevelveld. Het rondboogvenster in de geveltop heeft een bovenraam met verspringende roedenverdeling onder een geprofileerde rondboog. In het dakschild links hiervan bevindt zich een later toegevoegde dakkapel.

De gevel van de woning met huisnr. 95 is spiegelbeeldig identiek aan die van nr. 94. De witte gevelaccenten van nr.94 hebben bij nr.95 echter een grijze kleur. De waarschijnlijk originele balustrade van nr. 95 is samengesteld uit reeksen tussen bakstenen hoekelamenten staande balusters met verbindend ijzerwerk, waarop een geprofileerde deklijst rust. Het ijzerwerk mist in de baluster van nr 94, waar de oorspronkelijke balusters bovendien zijn vervangen door baksteen.

De gevel met het huisnummer 96 is spiegelbeeldig identiek aan die van nummer 93. De oorspronkelijke lucarne is hier echter vervangen door een brede, moderne dakkapel.

De gevel met het huisnummer 97 is spiegelbeeldig identiek aan die van nummer 92. Alleen de kleur van het houtwerk verschilt op een aantal punten. Ook is het hekwerk tussen de balkonbalusters van nr.97 nog aanwezig, waar die bij 92 zijn verdwenen. In de sobere achtergevels bevinden zich rechtgesloten gevelopeningen.

Het inwendige van de meeste woningen is voor een belangrijk deel in oorspronkelijke staat bewaard gebleven en wordt gekenmerkt door een suite-indeling. De grotere kamers waren oorspronkelijk alle voorzien van stucplafonds, waarvan een deel beschilderd was. De serres aan de achterzijde hebben een tegelvloer. De decoratieve onderdelen in het interieur hebben zowel de stilistische kenmerken van zowel de neo-renaissance als de art nouveau. In het interieur van de woning met huisnummer 93 is weinig van de oorspronkelijke

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

detailering terug te vinden en ook de oorspronkelijk ruimteindeling is hier aangepast.

Nr.94 heeft in het ingangsportaal een marmeren vloer, een dito bekleding op de onderste delen van de wand en een stucrelief aan het plafond. De wand tussen portaal en gang is voorzien van gesneden houtwerk en een dubbele deur tussen boven- en zijlichten. Ook de gang heeft een marmeren vloer. De op de gang uitkomende deuren zijn binnen profiellijsten staande paneeldeuren. De woonkamer is een kamer en suite met paneel-schuifdeuren, plafonds met karakteristieke art nouveau stucreliefs (kastanjebladeren en -bloesemlantaarns) en marmeren schouwen. De serre heeft een tegelvloer die is samengesteld uit kleurrijke tegels die gecombineerd onder meer gestyleerde bloempatronen vormen. De schuifdeuren tussen de de achterkamer en de serre zijn ingevuld met eenvoudig glas-in-lood. De scheluwetrap naar de verdieping bezit een gedraaide trappaal en op gedraaide houten balusters en aan de muur bevestigde handlijsten. Op de eerste verdieping eveneens paneeldeuren binnen profiellijsten, een kamer en suite met paneel-schuifdeuren, art nouveau stucplafonds en een marmeren schouw in de voorkamer. De schouw uit de achterkamer is verplaatst naar de voorkamer op de bel étage, waar de oorspronkelijke schouw was verdwenen. Ook op de tweede verdieping art nouveau stucplafonds in een kamer en suite met paneel-schuifdeuren en een houten schouw met zweepslagmotieven in de voorkamer. De scheluwetrap naar deze bouwlaag is gecombineerd met geprofileerde handlijsten. Het interieur van nr.95 is voor een belangrijk deel identiek. Het ingangsportaal is voorzien van geprofileerde stuclijsten aan de wanden boven de marmeren lambrizing. De tochtdeur bevat snijwerk en de zes paneeldeuren aan de gang zijn gehout. De kamer op de begane grond is een kamer en suite met schuifdeuren en marmeren schouw in zowel de voor- als de achterkamer. De serre heeft voor een belangrijk deel nog de oorspronkelijke betegeling en een eveneens oorspronkelijke asbestwand met een houten rasterpatroon. De scheluwetrappen hebben gesneden trappalen en spijlen, en geprofileerde handlijsten en leuning met wrong. Op de verdieping eveneens gehoute deuren, art nouveau stucplafonds in de kamer en suite met het oorspronkelijke sluitwerk aan de paneelschuifdeuren en schouwen van zwart marmer. Het toilet bevat nog de oorspronkelijk, tussen ijzeren beugels staande porceleinen toiletpot met vogels en florale motieven. Ook op de tweede verdieping gehoute deuren en plafonds met art nouveau stucwerk. De schouwen zijn van hout en voorzien van zweepslagmotieven. De schuifdeuren zijn hier dichtgezet. Ook naar de zolderverdieping een scheluwetrap met wrong.

Waardering

Blok van zes etagewoningen van algemeen belang vanwege de cultuur- en architectuurhistorische waarde wegens de voor de bouwtijd karakteristieke vormgeving, detailering, materiaalgebruik en samenhang tussen in- en exterieur. Voorts van situationeel belang vanwege de ligging aan de gracht van de voormalige stadswallen en de ruimtelijke en stedenbouwkundige relatie hiermee. Tevens van belang vanwege de gaafheid van in- en exterieur en vanwege de herkenbaarheid.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis